

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)

SSN Paweł Kołodziejcki (sprawozdawca)

SSN Igor Zgoliński

w sprawie **X.Y.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 17 stycznia 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie

z dnia 11 maja 2022 r., sygn. akt VIII K 947/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie do
ponownego rozpoznania.**

(P.B.)

UZASADNIENIE

X.Y. został oskarżony o to, że w okresie od dnia 23 grudnia 2019 r. do dnia 21 września 2020 r. w W. uchylał się od obowiązku alimentacyjnego na rzecz córki X.Y.1, orzeczonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego [...] w W. z dnia 8

kwietnia 2004 r. o sygn. akt II C [...], czym naraził ww. pokrzywdzoną na niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, a łączna wartość powstałych wskutek tego zaległości przekroczyła równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, tj. o występki z art. 209 § 1a k.k.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie, wyrokiem nakazowym z dnia 11 maja 2022 r., sygn. akt VIII K 947/21 uznał X.Y. za winnego popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu, przy czym zakwalifikował go z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. i za to na podstawie wskazanych przepisów skazał go, zaś na podstawie art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 34 § 1, § 1a pkt 1 i § 2 k.k. oraz w zw. z art. 35 § 1 k.k. wymierzył wymienionemu karę 11 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym (pkt 1). Ponadto, na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał X.Y., w okresie wykonywania wskazanej kary ograniczenia wolności, do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie córki, X.Y.1., jeżeli obowiązek ten wtedy jeszcze nie wygaśnie (pkt 2). Wyrok nakazowy zawierał także rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu (pkt 3).

Wobec braku wniesienia sprzeciwu wyrok nakazowy uprawomocnił się z dniem 10 czerwca 2022 r.

W dniu 6 października 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego, który powyższy wyrok zaskarżył w całości na korzyść X.Y., zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec ww. w dniu 11 maja 2022 r. wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. i wina wymienionego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przez oskarżonego czynu zabronionego, co w efekcie, z rażącym naruszeniem również art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k. doprowadziło do skazania X.Y. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k., popełnione w okresie od dnia 23 grudnia 2019 r. do dnia 21 września 2020 r., podczas gdy za ten sam występki, na szkodę tego samego pokrzywdzonego, popełniony w okresie

od 26 listopada 2018 r. do 30 stycznia 2020 r., oskarżony został już skazany wyrokiem Sądu Rejonowego [...] w W. z dnia 9 czerwca 2020 r. o sygn. akt VIII K [...].

Podnosząc tak sformułowany zarzut, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co zgodnie z art. 535 § 5 k.p.k. umożliwiło jej rozpoznanie i uwzględnienie w całości na posiedzeniu bez udziału stron.

Na wstępie należy przypomnieć, że rozstrzyganie o odpowiedzialności karnej w trybie nakazowym, bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, jest dopuszczalne w sytuacji spełnienia wszystkich ustawowych warunków, które określa art. 500 § 1 i § 3 k.p.k. Jednym z nich jest stwierdzenie na podstawie zgromadzonych w danej sprawie dowodów, że okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. Zaistnienie takowych wątpliwości obliguje sąd do rozpoznania sprawy na zasadach ogólnych, tj. na rozprawie. W judykaturze wskazuje się, że powyższa przesłanka obejmuje swoim zakresem nie tylko ustalenia w zakresie sprawstwa czynu, lecz wszelkie okoliczności mające wpływ na dokonanie jego właściwej oceny prawnej (por. wyrok SN z dnia 23 lutego 2021 r., IV KK 186/20, LEX nr 3174817). Stąd też jedną z okoliczności, które powinny być objęte brakiem wątpliwości co do popełnienia przestępstwa jest czas przestępnego zachowania się sprawcy, gdyż ten element zachowania jest związany z szeregiem instytucji o charakterze materialnym i procesowym, rzutujących na możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności karnej, jak również na kształt tej odpowiedzialności (zob. wyrok SN z dnia 28 marca 2023 r., IV KK 545/22, LEX nr 3512827).

Odnosząc powyższe uwagi do realiów niniejszej sprawy zauważyć należy, że zgromadzony materiał dowodowy wskazywał na wcześniejszą wielokrotną karalność X.Y., w tym także za przestępstwa z art. 209 § 1 i § 1a k.k. (karta karna k. 44-45v, 75-76v akt sprawy VIII K 947/21; protokół przesłuchania podejrzanego – k. 53-54 akt sprawy VIII K 947/21), co samo w sobie winno wzbudzić wątpliwości sądu *meriti* w

zakresie okoliczności popełnienia przez ww. zarzucanego mu czynu, w szczególności prawidłowości przyjętego przez oskarżyciela czasu jego popełnienia, a w konsekwencji winy oskarżonego. Zwłaszcza, że jak wynikało z danych z Krajowego Rejestru Karnego, ostatnim orzeczeniem wydanym względem X.Y. był wyrok Sądu Rejonowego [...] w W. z dnia 9 czerwca 2020 r., sygn. akt VIII K [...], na mocy którego został on skazany za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. na karę ograniczenia wolności oraz „zobow. do łożenia na utrzymanie córki”. Istniało zatem wysokie prawdopodobieństwo, że skazanie to mogło obejmować fragment czynu zabronionego objętego aktem oskarżenia w niniejszej sprawie, przy jednoczesnej tożsamości pokrzywdzonej. Tymczasem sąd *meriti* zaniechał działań mających na celu ustalenie zakresu wcześniejszych skazań (w tym okresów niealimentacji) i skierował sprawę na posiedzenie w przedmiocie wydania wyroku nakazowego. Zaniechanie to miało istotny wpływ na kształt odpowiedzialności karnej X.Y., albowiem zaskarżonym wyrokiem nakazowym skazano wymienionego za popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. na szkodę córki X.Y.1. w okresie od dnia 23 grudnia 2019 r. do dnia 21 września 2020 r. w sytuacji, gdy uprzednio został on skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego [...] w W.. z dnia 9 czerwca 2020 r., sygn. akt VIII K [...] również za przestępstwo niealimentacji na rzecz tej samej pokrzywdzonej w okresie od dnia 26 listopada 2018 r. do dnia 30 stycznia 2020 r. (k. 124 akt sprawy VIII K [...]). Zatem przypisany w niniejszej sprawie okres przestępnego zachowania X.Y. pokrywa się w części (tj. od dnia 23 grudnia 2019 r. do dnia 30 stycznia 2020 r.) z czasem przestępstwa za które został wcześniej skazany w sprawie prowadzonej pod sygn. akt VIII K [...] przez Sąd Rejonowy [...] w W.. Uprzednim skazaniem nie został natomiast objęty okres od dnia 31 stycznia 2020 r. do dnia 21 września 2020 r. i tylko co do tego czasokresu dopuszczalne było wydanie wyroku skazującego przez sąd *meriti*.

Jak zasadnie zwrócił uwagę skarżący, niniejsza sytuacja procesowa nie skutkowałą zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci *res iudicatae*, gdyż w przypadku przestępstw niealimentacji przeszkoda procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy obu przypisanych oskarżonemu czynów pokrywają się ze sobą i są identyczne, względnie gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie

rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonych (zob. wyrok SN dnia z 28 marca 2023 r., IV KK 545/22, LEX nr 3512827 i powołane tam orzecznictwo). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że w wypadku przestępstw wielokrotnych, do których należy występki z art. 209 § 1 k.k., nie ma stanu rzeczy osądzonej, jeśli uprzednie prawomocne skazanie dotyczy tylko fragmentu zarzuconego później czynu. Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego w okresie nieobjętym prawomocnym skazaniem jest już nowym czynem przestępnym, pociągającym dalszą odpowiedzialność karną, przy czym granice czasowe kolejnego przestępstwa powinny być dokładnie określone, z uwzględnieniem treści poprzedniego wyroku skazującego (zob. wyrok SN z dnia 6 maja 2002 r., sygn. akt V KK 10/02, LEX nr 53910).

Z powyższych względów należało przyznać rację skarżącemu, iż w przedmiotowej sprawie doszło do rażącego naruszenia art. 500 § 1 i § 3 k.p.k., gdyż okoliczności czynu zarzucanego oskarżonemu i jego wina, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przestępstwa, co nie pozwalało na rozpoznanie sprawy w trybie nakazowym. W konsekwencji doszło także do rażącego naruszenia art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., który obliguje sąd do precyzyjnego określania czynu przypisanego oskarżonemu. Wskazane uchybienia miały ze swej natury istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Powyższe implikowało uchylenie zaskarżonego kasacją orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie do ponownego rozpoznania, który winien w sposób dokładny określić czas popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu czynu z uwzględnieniem wcześniejszych skazań.

Z tych też względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

(P.B.)

[ał]